5 Cümlede 5 Şahsiyet ile Sezai Karakoç

Vefatının beşinci yılında andığımız mütefekkir, şair, siyasetçi, yazar Sezai Karakoç'u, **5 Cümlede 5 Şahsiyet'**e sorduk; Üstad Karakoç'un şairliğini, münevverliğini, diriliş, medeniyet, ümmet düşüncelerini ve milli damarını anlatmalarını istedik.

Naman BAKAÇ, 16 Kasım 2026

https://perspektif.online/5-cumlede-5-sahsiyet-ile-sezai-karakoc/

Vefatının beşinci yılında andığımız mütefekkir, şair, siyasetçi, yazar Sezai Karakoç, düşünce ve edebiyat atlasımızın özerk, özgün, yenilikçi, Müslüman, milli ve evrensel damarı güçlü olan bir şahsiyettir. Bu şahsiyet hiç şüphesiz; oluşturduğu edebi poetikası, düşüncedeki yerli ve evrensel damarı, siyasette ise mütevazı ancak zayıf yönüyle en çok devrimci veya ihtilalci değil "Dirilişçi" karakteriyle anılmayı hak ediyor. Çünkü düşünce ve edebi atlasında baskın olan bu yönünü neredeyse biyografi ve günlük yazılarından tutun şiir ve düşünce yazılarına kadar rahatlıkla görmek mümkün. Bu yüzden İnsanlığın Dirilişi, Ruhun Dirilişi, İslam'ın Dirilişi, Diriliş Nesli..... gibi kavramsallaştırmaları bilinçli bir şekilde hem zikretmiştir hem de ilmî, siyasî ve edebî yatağında yerleşik kılmaya çalışmıştır.

Yerleşik kıldığı ancak bir türlü bir kadro ve hareket tarzına dönüştüremediği diriliş, medeniyet, ümmet düşüncelerini ve milli damarını **5 Cümlede 5 Şahsiyet'**e sorduk. 5 Cümlede 5 Şahsiyet formatı ile bir olguyu, meseleyi, portreyi, nesneyi, süreci, imgeyi ve konuyu yoğunlaştırmış düşünce ve bakış açısı ile ele almaya çalışıyoruz. Bunun için Sezai Karakoç'u 5 Şahsiyete 5 Cümlede nasıl anlatırsınız diye sorduk. Dosyaya emekli akademisyen Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı, şair ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden Doç. Dr. Elyesa Koytak, *Hece* ve *Muhit* Dergisi yazarlarından şair Mehmet Aycı, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü'nden Prof. Dr.

Münire Kevser Baş ve *Buzdokuz* Dergisi editörlerinden şair-akademisyen Hasan Bozdaş katkı sundu.

“KARAKOÇ, 1980 ÖNCESİ İSLAMCILARI ARASINDA MİLLİ DAMARI EN SINIRLI, 1980 SONRASI İSLAMCILARI ARASINDA MİLLİ DURUŞU FAZLASIYLA BELİRGİN BİR ENTELEKTÜELDİR”

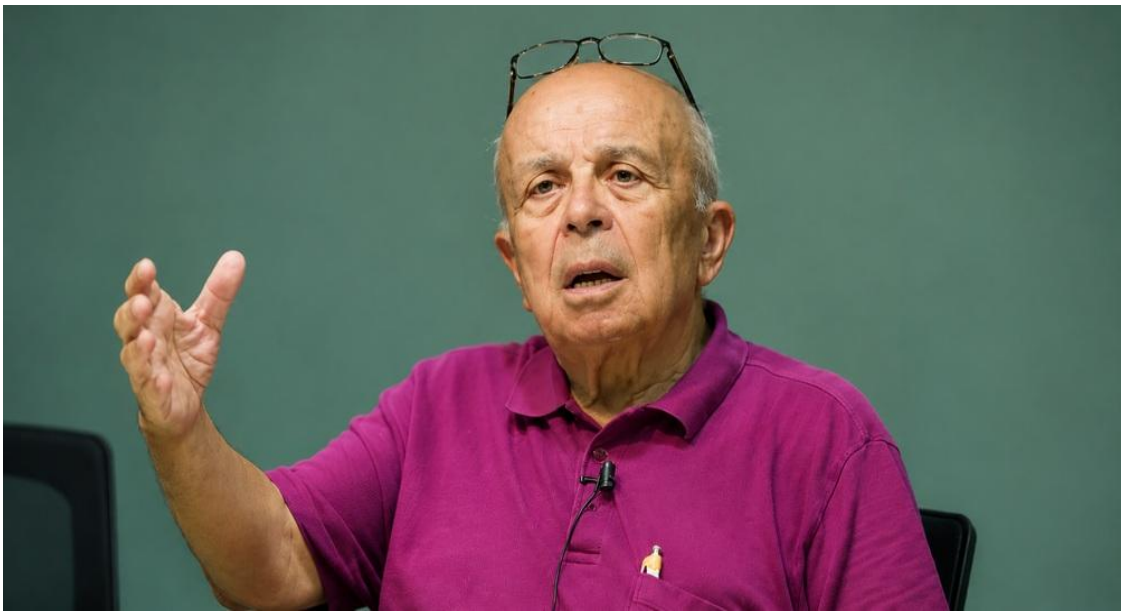

Prof. Dr. Kurtuluş KAYALI – Emekli Akademisyen, Sosyolog, Edebiyatçı

1. Sezai Karakoç sadece muhafazakâr kesimin değil her çeşit düşünce odağının içinde son derece nadir olan entelektüellerden biri olup, özerk ve özgün bir düşünce dünyasına sahiptir

2. *Yeni İstiklal’*deki seyrek yazıları ile *Yeni İstanbul, Babıali’de Sabah* ve *Milli Gazete’*deki günlük yazıları son derece isabetli tarihsel, sosyolojik ve kültürel tahliller içerirken *Hâtıralar*’ı 1940’lı yıllar ortalarından 1975’e kadar sahici bir Türkiye fotoğrafı vermektedir.

3. Sezai Karakoç 1980 öncesi İslamcıları arasında milli damarı en sınırlı, 1980 sonrası İslamcıları arasında milli duruşu fazlasıyla belirgin bir entelektüeldir ve mevcut siyasal iktidarla hemhal olanların ve suskun kalanların aksine eleştiri yönelten bir şahsiyet olup, sol karşısında hiçbir eziklik taşımamaktadır.

4. Sezai Karakoç bilumum Türk aydınlarının alışkanlığı dışında hiçbir kesime olumlu bakmamakta ve geniş bir çevrenin aksine sola ve Necip Fazıl’dan Cemil Meriç’e, Mehmet Şevket Eygi’ye karşı eleştiri yöneltmekte ve bu eleştirileri de örtük bir biçimde tezahür etmektedir.

5. Sezai Karakoç’un yazdıkları onun derinlikli düşünce dünyasını şair kimliğinin gölgesine taşımaya ve 1980 sonrasında yaygınlaşan batının güdümlediği edebiyat anlayışına ve bu konuda sol liberallerle buluşmaya teşne olan zihniyete karşı bir direnç kalesidir.

“ŞİİR VE DÜŞÜNCE DÜNYASINI DİN VE TARİH OLUŞTURURKEN, ŞEKİL VE İFADEDE YENİLİKÇİ VE PROGRESİFTİR; BU YÖNÜYLE CUMHURİYET DÖNEMİ İSLAMCILIĞININ ADETA ARKETİPİNİ VERİR”

Doç. Dr. Elyesa KOYTAK – Şair ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

1. Sezai Karakoç avangard, Müslüman ve müstakil bir şairdir: Bu bakımdan Namık Kemal ile Mehmet Akif’in çizgisini temsil eder.

2. Ergani’den Mülkiye’ye toplumsal yolculuğu onu Cumhuriyet elitleri zümresinin sıradan bir üyesi yapacakken bu statü konforunu reddetmiş, bağımsız bir şair, entelektüel, yayıncı olarak var olmayı seçmiştir.

3. Şiir ve düşüncesinin içeriğinde değer dünyasını din ve tarih oluştururken şekil ve ifadede yenilikçi ve progresiftir; bu nedenle şekil ile içeriğin kendine mahsus birleşimi olarak Cumhuriyet dönemi İslamcılığının ilk örneğini, adeta arketipini verir.

4. İslam’ın ve Müslümanların dirilişinin ancak gelenekle modernliği birlikte yüklenmek ve karşılıklı sınamak suretiyle mümkün olacağını hatırlatmıştır. “Yeşil sarıklı ulu hocaların” öğretemediği şey budur.

5. Beslendiği kaynaklar, dergisinde yer verdiği birçok dilden tercümeler ve Müslüman ülkelerin gündemlerini takip etmesinde görüldüğü üzere; Müslümanların milli ve örfi hasletlerinin yanı sıra enternasyonel bir ufuk ve iş birliğine sahip olması gerektiğini de Cumhuriyet döneminde hatırlatan kalemlerden biridir.

“SON YÜZYILIN YEDİ BÜYÜK ŞAİRİNDEN BİRİ; SADECE TÜRK ŞİİRİNİN DEĞİL, DÜNYA ŞİİRİNİN DE”

Mehmet AYCI – Şair ve Yazar

1. Son yüzyılın yedi büyük şairinden biri; sadece Türk şiirinin değil, dünya şiirinin de.

2. Yenileme ve yenilenme ustası; bunu İkinci Yeni'nin onun "şapkasından" çıkması anlamında söylemiyorum; ilk insandan kendisine süregelen 'geleneğin' de büyük yenilikçisi.

3. Peygamber mizaçlı...

4. Bir ucu kalbinde olan pergelle insanlık hallerinin haritasını çıkarırken, aynı zamanda ilk insandan kendisine kadar gelen birikimin yaşayan ve yeşeren uçlarını da işaretledi.

5. Harfleri, kelimeleri, cümleleri, imgeleri, çağrışımları ve anlamı yitik cennete yol döşemek için kullandı.

"KARAKOÇ, TANZİMAT'TAN BERİ ZİHNİMİZDE YER EDEN İYİ NİYETLİ MANTIKSAL TUTARSIZLIKLARI FARKETTİ VE MEDENİYET KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE BİR DÜŞÜNCE ÜRETTİ"

Prof. Dr. Münire Kevser BAŞ – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı

1. Sezai Karakoç, Tanzimat'tan beri zihnimizde yer eden iyi niyetli mantıksal tutarsızlıkları farketti ve bütünlüklü düşünmenin önemine dikkat çekerek, medeniyet kavramı çerçevesinde bir düşünce üretti.

2. Bütünlüklü düşünmek, tarihi-sosyolojik boyutuyla önemli olduğu kadar, medeniyet vakıasına tevhidi bir yaklaşımın doğal neticesi olarak algılanmalıdır.

3. Tevhidin bir metodoloji olduğunun idrakiyle insanoğlu hayatında sağlıklı bir düzen tesis edebilir.

4. Medeniyet vakıası hilkatin metodolojisine uygun olmalıdır. Sezai Karakoç'a göre Diriliş, Hilkatteki uyum ve ahengi arayan düşüncedir.

5. İslam'ı medeniyet açısından ele almak, iman ve metafizik cephesinden ele almak kadar, onu tarih, bilim, sanat ve edebiyat cephesinden yani kültür açısından da ele almayı gerektirir.

"KARAKOÇ, ŞİİR KAMUSU BAĞLAMINDA ÖZELLİKLE İHMAL EDİLİR VE BİR LÜTUFMUŞÇASINA II.YENİ'YE DÂHİL EDİLİR, OYSA BU HAREKETİN DİL VE ANLAM MİMARLARINDAN BİRİDİR"

Hasan BOZDAŞ – Şair ve Akademisyen

1. Karakoç, şiir kamusu bağlamında özellikle ihmal edilir, hatta bir lütufmuşçasına İkinci Yeni'ye dâhil edilir fakat zaten bu hareketin dil ve anlam mimarlarından biridir, bu yönüyle modern şiirimizi bugün en çok besleyen damarını yani yeniliği bir anlamda onun öncülüğüne de borçluyuz. Kendi kuşağından ardıllarına, Sezai Karakoç'un tesir etmediği bir poetik zihin enderdir, gerek hayranlık duyarak gerek karşısında olarak.

2. Modern mesnevilerin müellifi olarak Karakoç dilsel ve nazımsal kopuştan yeni bir gelenek icat etmiştir, büyük hikâyelerin anlatılabilmesi için serbest nazımın büyük bir imkân olduğunu göstermiş ve tahkiyenin şiirine yeni bir üslup kazandırmıştır. Bu aynı zamanda bir erdemler münazarasıdır. İslam menkıbelerini çağdaş insanı tartmak ve çağdaş meseleleri konuşmak için bir zemine dönüştürür ve bunu şiir eliyle gerçekleştirir.

3. Karakoç, duruş temsiliyle en doğru portrelerden biridir düşünce hayatımızda. Hayatını tefekkür ve edebiyata başka bir deyişle vakfetmiştir. Bu idealleri uğruna konforu terk etmiş, haysiyetli bir yalnızlık kurmuştur. Yalnızlığı bir tercih olarak bütün hayata yaymak, susmanın ve konuşmanın onuruna ölçüyle sahip olmak nadirattandır, bu yüzden iktidar biçimlerine eklemlenmemiştir. Kendi tefekkür dünyasına müdahale edilmesine müsaade etmemiştir.

4. Metafiziği şiirin asli bir unsuru haline getirmiş, bunu da inancı bir imgeye dönüştürerek başarmıştır. Bir dünya görüşüne bağlılığın şiiri partizan söyleme veya propagandaya mahkûm etmediğini, kendi estetik düzenini doğurabildiğini göstermiştir, yani yeni bir yol mümkündür. Şiiri adeta tutarlı bir insana dönüştürmüştür. Çünkü onun şiir idealinde medeniyet, medeniyet idealinde de insanın kemalatı vardır.

5. Karakoç, zihnî bir hezarfendir. Edebiyattan iktisada, eğitimden siyasete uzanan meseleleri Diriliş tasavvuru içinde düşünür ve bu alanlarda teklifler geliştirir. Müslümanı kaybedilmiş bir medeniyetin yasını tutan kişi konumundan çıkarır ve yeniden düşünce,

sanat ve kurum üretmekle yükümlü bir tarih öznesi olarak tasarlar. Şiir de bu üretme sorumluluğunun içindedir. Şiir, kendi estetik gerekleriyle kurulurken medeniyetin yeniden inşasında pay üstlenir. Şairin sorumluluğu, estetik sorumlulukla birlikte insana ve yaşadığı çağa karşı taşıdığı ahlaki yükümlülüğü de kapsar.

NAMAN BAKAÇ

Gazi Üniversitesi Muhasebe-Finansman Eğitimi ile Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri yüksek lisans mezunudur.